

DEN EUROPÆISKE CENTRALBANK (ECB)

Den Europæiske Centralbank (ECB) er Den Økonomiske og Monetære Unions centrale institution, der siden den 1. januar 1999 har været ansvarlig for pengepolitikken i euroområdet. Det Europæiske System af Centralbanker (ESCB) udgøres af Den Europæiske Centralbank og samtlige nationale centralbanker i EU. Hovedmålet med ESCB er at fastholde prisstabilitet. ECB har siden 2014 haft ansvaret for opgaver vedrørende tilsyn med kreditinstitutter inden for rammerne af den fælles tilsynsmekanisme.

RETSGRUNDLAG

- Artikel 3 og 13 i traktaten om Den Europæiske Union (TEU)
- Artikel 3, stk. 1, litra c), artikel 119, 123, 127-134, 138-144, 219 og 282-284, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF)
- Protokol (nr. 4) om statuten for Det Europæiske System af Centralbanker (ESCB) og Den Europæiske Centralbank (ECB); protokol (nr. 16) om visse bestemmelser vedrørende Danmark, der er knyttet som bilag til TEU og TEUF
- Rådets forordning (EU) nr. 1024/2013 af 15. oktober 2013 om overdragelse af specifikke opgaver til Den Europæiske Centralbank i forbindelse med politikker vedrørende tilsyn med kreditinstitutter (forordningen om den fælles tilsynsmekanisme (FTM))
- Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 806/2014 af 15. juli 2014 om ensartede regler og en ensartet procedure for afvikling af kreditinstitutter og visse investeringsselskaber (forordningen om den fælles afviklingsmekanisme (SRM)).

ORGANISATORISK OPBYGNING OG ARBEJDSGANG

I henhold til traktaterne omfatter ECB's primære ansvarsområder pengepolitikken i euroområdet. FTM-forordningen tillagde ECB visse tilsynsopgaver i forhold til kreditinstitutter fra og med november 2014.

A. Den monetære funktion

Det Europæiske System af Centralbanker (ESCB) består af Den Europæiske Centralbank (ECB) og de nationale centralbanker i alle medlemsstaterne, herunder dem, der ikke har indført euroen. Eurosystemet består af ECB og de nationale centralbanker, men kun i de medlemsstater, der har indført euroen. I TEUF henvises der til ESCB snarere end til Eurosystemet, da den blev udarbejdet ud fra den forudsætning,

at alle medlemsstater med tiden ville indføre euroen. For medlemsstater, der endnu ikke har indført euroen (fordi de har en dispensation eller har valgt euroen fra "opt-out"), finder visse af traktatens bestemmelser vedrørende ESCB ikke anvendelse, hvilket betyder, at generelle henvisninger til ESCB i traktaten i praksis hovedsageligt henviser til Eurosystemet. ECB's uafhængighed er nedfældet i artikel 130 i TEUF: "Under udøvelsen af de beføjelser og gennemførelsen af de opgaver og pligter, som de har fået pålagt ved traktaterne og statuten for ESCB og ECB, må hverken Den Europæiske Centralbank, de nationale centralbanker eller medlemmerne af disses besluttende organer søge eller modtage instrukser fra EU-institutioner, -organer, -kontorer og -agenturer fra medlemsstaternes regeringer eller fra nogen anden side".

1. Besluttende organer

ECB's besluttende organer er Styrelsesrådet, direktionen og Det Generelle Råd. ESCB er underlagt ECB's besluttende organer.

a. Styrelsesrådet

ECB's styrelsesråd består af medlemmerne af ECB's direktion og cheferne for de nationale centralbanker i medlemsstaterne i euroområdet. Det formulerer pengepolitikken og fastsætter de nødvendige retningslinjer for dens gennemførelse. Styrelsesrådet vedtager ECB's forretningsorden, udfører rådgivende funktioner og beslutter, hvordan ESCB skal repræsenteres i det internationale samarbejde. Styrelsesrådet kan også delegerer visse beføjelser til Direktionen. Styrelsesrådet mødes normalt to gange om måneden og har et månedligt rotationssystem for stemmerettigheder. Nationalbankcheferne fra de lande, der er rangeret fra et til fem (i forhold til størrelsen på deres økonomier og deres finansielle sektorer), tildeles tilsammen fire stemmerettigheder. De 15 resterende lande tildeles tilsammen 11 stemmerettigheder. Ud over cheferne for de nationale centralbanker har medlemmerne af ECB's direktion permanent stemmeret.

b. Direktionen

Direktionen består af en formand, en næstformand og fire andre medlemmer. De udnævnes af Det Europæiske Råd ved kvalificeret flertal efter henstilling fra Rådet, efter at dette har hørt Europa-Parlamentet og Styrelsesrådet. Embedsperiode er på otte år, og mandatet kan ikke fornyes. Direktionen er ansvarlig for ECB's løbende og daglige forretninger. Direktionen gennemfører penge- og valutapolitikken i overensstemmelse med de retningslinjer og afgørelser, der er vedtaget af Styrelsesrådet. Den giver også instrukser til de nationale centralbanker og forbereder Styrelsesrådets møder.

c. Det Generelle Råd

Det Generelle Råd er ECB's tredje besluttende organ, men kun så længe der findes EU-medlemsstater, som endnu ikke har indført euroen. Det består af formanden og næstformanden for ECB samt af cheferne for alle medlemsstaternes centralbanker. Andre medlemmer af direktionen kan deltage i Det Generelle Råds møder, men har ikke stemmeret.

2. Mål og opgaver

I henhold til artikel 127, stk. 1, i TEUF, er hovedmålet med ESCB at fastholde prisstabilitet. Med forbehold af dette støtter ESCB også Unionens overordnede

økonomiske politikker med henblik på at bidrage til opfyldelsen af Unionens mål, som er beskrevet i artikel 3 i TEU. ESCB handler i overensstemmelse med princippet om en åben markedsøkonomi med fri konkurrence og i overensstemmelse med de principper, der er fastsat i artikel 119 i TEUF. De grundlæggende opgaver, der skal udføres gennem ESCB, er: at fastlægge og gennemføre Unionens monetære politik at foretage transaktioner i udenlandsk valuta i overensstemmelse med bestemmelserne i artikel 219 i TEUF at opbevare og administrere medlemsstaternes officielle reserver i udenlandsk valuta og at fremme betalingssystemernes problemfri funktion.

3. Beføjelser og instrumenter

ECB har eneret til at bemyndige udstedelse af eurosedler. Medlemsstaterne kan udstede euromønter med forbehold af ECB's godkendelse af omfanget heraf (artikel 128 i TEUF). ECB vedtager de forordninger og træffer de beslutninger, som er nødvendige for at løse de opgaver, der er overdraget til ESCB i henhold til traktaten og ECB's statut. Endvidere afgiver ECB henstillinger og udtalelser (artikel 132 i TEUF). ECB skal høres om alle forslag til EU-lovgivning inden for sine kompetenceområder og efter anmodning fra de nationale myndigheder om alle udkast til retsfor skrifter inden for sine kompetenceområder (artikel 127, stk. 4, i TEUF). Den kan afgive udtalelse om de spørgsmål, den høres om. ECB høres ligeledes om afgørelser, der fastlægger fælles holdninger og foranstaltninger for at sikre en samlet repræsentation af euroområdet inden for rammerne af de internationale finansielle institutioner (artikel 138 i TEUF). Med bistand fra de nationale centralbanker indsamler ECB de nødvendige statistiske oplysninger enten fra de ansvarlige nationale myndigheder eller direkte fra de økonomiske aktører (artikel 5 i ECB's statut). ECB's statut indeholder en liste over forskellige instrumenter, som ECB kan anvende med henblik på at opfylde sine monetære funktioner. ECB og nationalbankerne kan åbne konti for kreditinstitutter, offentlige myndigheder og andre markedsdeltagere og kan modtage aktiver som sikkerhed. Den kan gennemføre markedsoperationer og långivning og kræve minimumsreserver. Styrelsesrådet kan desuden med et flertal på to tredjedele beslutte at anvende andre metoder til monetær kontrol. Artikel 123 i TEUF forbyder dog monetær finansiering og begrænser anvendelsen af de pengepolitiske instrumenter. For at sikre effektive og pålidelige clearing- og betalingssystemer kan ECB stille infrastruktur til rådighed og fastlægge tilsynspolitikker. ECB kan også etablere forbindelser med centralbanker og finansielle institutioner i andre lande og med internationale organisationer.

4. Medlemsstater med dispensation og "opt-out"

Artikel 139-144 i TEUF fastsætter særlige bestemmelser for medlemsstater, der har en traktatmæssig forpligtelse til at indføre euroen, men som endnu ikke har opfyldt betingelserne for at gøre dette (medlemsstater med dispensation). Visse af traktatens bestemmelser finder ikke anvendelse på disse medlemsstater, f.eks. mål og opgaver for ESCB (artikel 127, stk. 1-3 og stk. 5, i TEUF) og udstedelsen af eurosedler (artikel 128 i TEUF). Danmark har fået mulighed for at stå udenfor ("opt-out") og er således ikke forpligtet til at tilslutte sig euroområdet, som fastsat i protokol nr. 16 til TEUF.

B. Tilsynsfunktion

Siden november 2014 har ECB været ansvarlig for tilsynet med alle kreditinstitutter i de medlemsstater, der deltager i den fælles tilsynsmekanisme (FTM), enten direkte for så vidt angår de største banker eller indirekte for andre kreditinstitutter. ECB arbejder i denne funktion tæt sammen med de andre enheder i Det Europæiske Finanstilsynssystem. FTM består af ECB og de kompetente nationale myndigheder i medlemsstaterne i euroområdet. De kompetente myndigheder i medlemsstaterne uden for euroområdet kan deltage i FTM. ECB fører direkte tilsyn med de største banker, mens de nationale tilsynsmyndigheder fortsat overvåger de øvrige banker.

1. Tilsynsråd

ECB's tilsynsråd består af en formand, en næstformand, fire repræsentanter for ECB (hvis opgaver ikke må være direkte relateret til ECB's monetære funktion) og en repræsentant for den kompetente nationale myndighed i hver af de medlemsstater, der deltager i FTM. Europa-Parlamentet skal godkende ECB's indstillinger til posterne som formand og næstformand. Afgørelser i tilsynsrådet træffes ved simpelt flertal. Tilsynsrådet er et internt organ, der har til opgave at planlægge, forberede og gennemføre de tilsynsopgaver, der er tillagt ECB. Det udarbejder fuldstændige udkast til tilsynsafgørelser og forelægger dem for Styrelsesrådet. Disse betragtes som vedtaget, med mindre Styrelsesrådet forkaster dem inden for en bestemt tidsfrist. Hvis en deltagende medlemsstat, der ikke har euroen som valuta, er uenig i et udkast til afgørelse fra tilsynsrådet, anvendes en særlig procedure, og den pågældende medlemsstat kan endog vælge at lade det tætte samarbejde ophøre.

2. Mål og opgaver

I sin egenskab af banktilsynsmyndighed omfatter ECB's opgaver udstedelse og tilbagekaldelse af tilladelser til kreditinstitutter, sikring af at tilsynskravene overholdes, gennemførelse af tilsyns kontrol og deltagelse i supplerende tilsyn med finansielle konglomerater. Det har derudover til opgave at håndtere systemiske eller makroprudentielle risici.

3. Beføjelser og instrumenter

ECB har med henblik på at udfylde sin tilsynsrolle fået tildelt undersøgelsesbeføjelser (anmodninger om oplysninger, generelle undersøgelser, kontrolundersøgelser på stedet) og specifikke tilsynsbeføjelser (f.eks. godkendelse af kreditinstitutter). ECB har endvidere beføjelse til at pålægge administrative sanktioner. Den kan også kræve af kreditinstitutter, at de har en højere kapitalbuffer.

C. Andre funktioner

Andre retsgrundlag tillægger ECB yderligere opgaver. Traktaten om den europæiske stabilitetsmekanisme (der trådte i kraft i september 2012) tillagde ECB visse opgaver i forbindelse med tildeling af finansiel bistand, hovedsagelig evaluering og analyse. I henhold til oprettelsesforordningen for Det Europæiske Udvalg for Systemiske Risici (ESRB), der har ansvaret for det makroprudentielle tilsyn med det finansielle system i EU, stiller ECB et sekretariat til rådighed for ESRB, og formanden for ECB fungerer desuden som formand for ESRB. ECB har en rådgivende rolle i forbindelse med vurdering af afviklingsplaner for kreditinstitutter i henhold til direktivet om genopretning

og afvikling af kreditinstitutter og forordningen om den fælles afviklingsmekanisme. ECB vurderer inden for rammerne af den fælles afviklingsmekanisme, hvorvidt et kreditinstitut er nødlidende eller forventeligt nødlidende, og informerer Kommissionen og den fælles afviklingsinstans herom.

EUROPA-PARLAMENTETS ROLLE

ECB's formand rapporterer til Parlamentet om monetære spørgsmål gennem en kvartalsvis monetær dialog. ECB udarbejder endvidere en årsberetning om den monetære politik, som forelægges Parlamentet. Parlamentet vedtager en beslutning om denne årsberetning. Parlamentets medlemmer kan stille forespørgsler til skriftlig besvarelse til ECB. Parlamentet høres også i forbindelse med [udnævnelsesproceduren for medlemmer af ECB's direktion](#).

ECB's nye tilsynsansvar matches af yderligere kontrolkrav i henhold til FTM-forordningen. De praktiske metoder hertil er reguleret af en interinstitutionel aftale mellem Parlamentet og ECB. Ansvarlighedsordningerne indebærer, at formanden for tilsynsrådet skal deltage i høringer i Økonomi- og Valutaudvalget og besvare spørgsmål fra Parlamentet, samt fortrolige mundtlige drøftelser med formanden og næstformanden for det kompetente udvalg efter anmodning. Derudover udarbejder ECB en årlig tilsynsrapport, som forelægges Parlamentet af formanden for tilsynsrådet.

Dražen Rakić / MAJA SABOL
04/2023

